

HET ECONOMISCH BELANG VAN HET FRANS TEN OPZICHTE VAN DE ANDERE SCHOOLTALEN_

Editie 2021

dr. Twan Geerts
4 augustus 2021

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING.....	3
BELANGRIJKSTE HANDELPARTNERS VAN NEDERLAND	3
Goederen	3
Diensten	5
Top 10 handelspartners: goederen en diensten	5
HANDELSBELANG PER TAAL	6
CONCLUSIE.....	9
BRONVERMELDING	9

INLEIDING

Om het belang van het vak Frans voor leerlingen en studenten te onderbouwen, kunnen verschillende soorten argumenten worden aangevoerd. Een daarvan is het economisch belang van de taal. Hiermee wordt bedoeld het belang voor het Nederlandse bedrijfsleven om werknemers te hebben die de Franse taal beheersen. Dat kan worden uitgedrukt in de mate waarin Nederland handel drijft met Franstalige landen in vergelijking met de handel met landen waar andere talen gesproken worden.

Schoolbestuurders voeren echter vaak heel andere argumenten aan om het schoolvak Frans al dan niet te blijven aanbieden op hun school: globalisering (“We doen tegenwoordig wereldwijd zaken via e-commerce, en niet meer alleen met buurlanden als Duitsland en België”) en het belang van een taal als “wereldtaal”, waarbij vaak een toeristische invalshoek wordt gekozen (welke jongere gaat er nu tegenwoordig niet “backpacken in Latijns-Amerika”?). Dergelijke argumenten leven ook onder ouders van leerlingen die overwegen Frans te kiezen in de bovenbouw. Talen als Spaans en Mandarijn gelden als “van deze tijd”, “nuttig” en “wereldtalen”, talen waar je echt iets aan hebt, terwijl het Frans wordt afgeschreven: de Fransen moeten maar leren Engels te spreken zoals de rest van de wereld en je zou met Frans alleen in Frankrijk terecht kunnen.

In discussies als deze laten mensen zich vaak leiden door eigen ervaringen en hun interpretatie daarvan, in plaats van door statistisch valide en betrouwbare onderzoeksgegevens (Kahneman, 2011). Zo zullen ouders die in hun eigen werk uitstekend uit de voeten kunnen met alleen Engels als handelstaal, vinden dat hun kind hiermee prima toegerust is voor het volledige Nederlandse bedrijfsleven. Ook laten ouders vaak de eigen ervaringen met (de didactiek van) het vak Frans uit hun jeugd meewegen in de keuze van het vakkenpakket voor hun kind.

Dit document is bedoeld als ruggensteun voor de docent Frans (of andere moderne vreemde talen) in dergelijke discussies en stelt tegenover de genoemde opinies een cijfermatig overzicht van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS, 2021a) over im- en export van goederen door Nederland, bijgewerkt tot en met de zomer van 2021. Hierbij is grotendeels dezelfde methodiek gebruikt als in eerdere versies: Geerts & Bekker (2018), Geerts (2019, 2020), maar deze is aangevuld met de CBS-cijfers over de im- en export van diensten (CBS, 2021b).

Ook de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) biedt becommentarieerde cijferoverzichten van het handelsverkeer met verschillende landen, waaronder ook Frankrijk (RVO, 2021). Noch het CBS noch de RVO biedt een optelling van de Nederlandse handelscijfers voor alle Franstalige gebieden in de wereld, dus ook buiten Frankrijk. Het is dus moeilijk om direct af te lezen hoe groot het belang van het Frans als wereldtaal voor Nederlanders is.

In dit artikel worden de Nederlandse handelscijfers voor de verschillende taalgebieden vergeleken. De hier genoemde argumenten zijn zo zuiver mogelijk: het gaat puur om een cijfermatige onderbouwing van een economisch argument voor het aanbieden van Frans op de middelbare school, namelijk het handelsbelang voor Nederland van professionals die deze taal spreken.

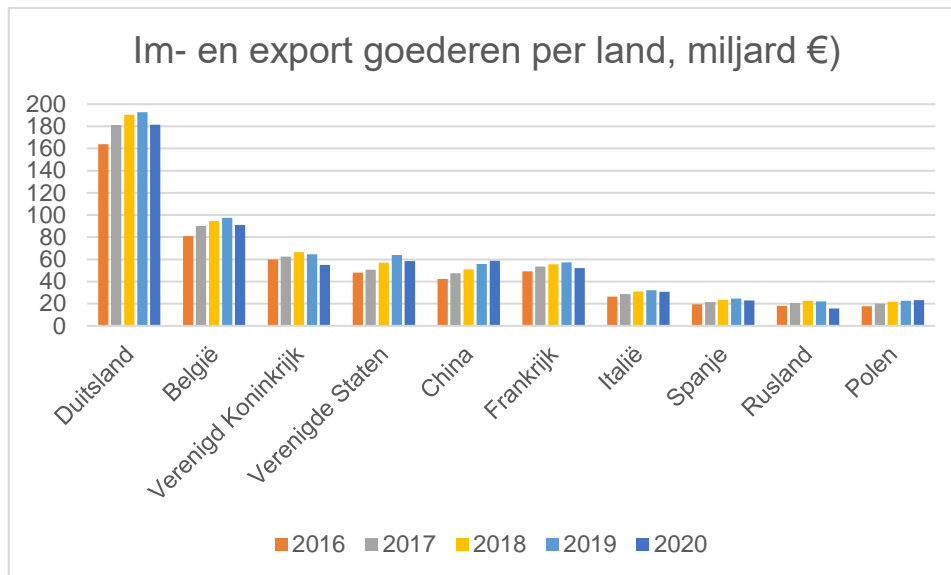
Uiteraard heeft de coronacrisis grote gevolgen voor de mondiale economie. Om dit effect mee te kunnen nemen is anders dan in eerdere edities dit jaar gekeken naar de meest recente cijfers van het CBS, die over 2020, al zijn deze nog niet definitief. Ervaring leert inmiddels dat de definitieve cijfers na twee jaar niet significant afwijken van de door het CBS al het voorgaande jaar gepubliceerde voorlopige data.

BELANGRIJKSTE HANDELSPARTNERS VAN NEDERLAND

Goederen

In de onderstaande grafiek is zichtbaar wat de tien belangrijkste handelspartners van Nederland zijn, gemeten naar de waarde van geïmporteerde en geëxporteerde goederen over de afgelopen vijf jaar. De grafiek geeft de totale waarde van de im- en export naar en van de landen weer.

De top zes is over de afgelopen jaren stabiel gebleven. Deze grafiek lijkt sterk op die in Geerts & Bekker (2018) over 2013-2017. Ten opzichte van die jaren is Noorwegen als nummer 10 vervangen door Polen. De laatste twee jaar zijn de Verenigde Staten (2019) en China (2020) Frankrijk gepasseerd in handelsvolume.

Grafiek 1. *Im- en export van goederen van en naar de top 10 handelspartners, in miljarden euro's 2016-2020.*
Bron: CBS (2021a)

Tussen Duitsland (de nummer 1) en België is een groot gat. Daarna is er weinig verschil tussen de nummers 3 tot en met 6 (Frankrijk). Tussen Frankrijk en Italië, nummer 6 en 7, is het verschil wel weer relatief groot. Het Frans is dus goed vertegenwoordigd met België en Frankrijk als de nummers twee en zes.

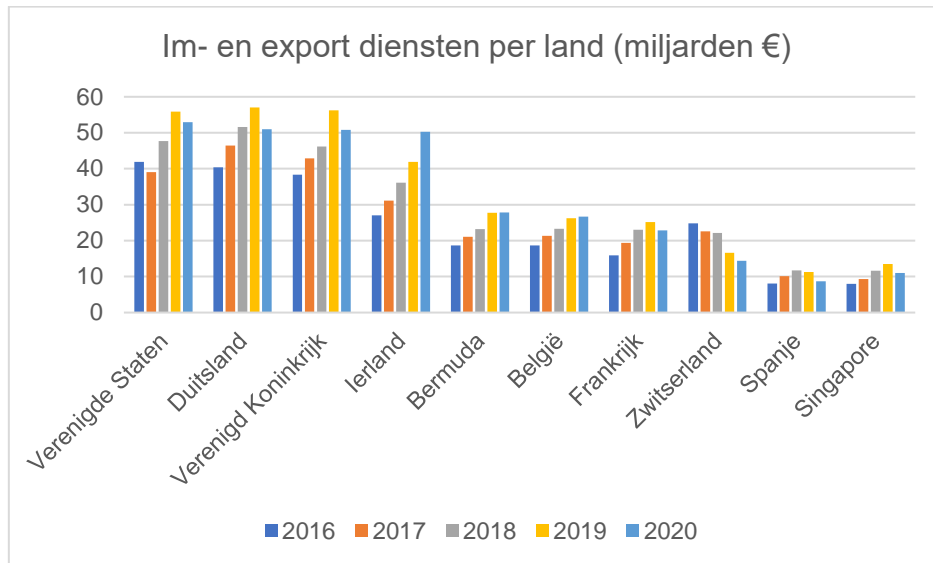
Het algehele effect van de coronacrisis op de goederenhandel is goed zichtbaar in de cijfers over 2020; het betreft wel een algehele afname van het handelsverkeer zodat de effecten op het relatieve handelsbelang voor Nederland per land klein zijn. China is nummer vijf geworden tijdens de coronacrisis (was in 2019 nog zesde) en het is de vraag of dit effect blijvend is.

In de cijfers over 2020 zijn de gevolgen van de Brexit (31 januari 2020) meegenomen, maar feitelijk is het Verenigd Koninkrijk pas op 31 december 2020 uit de douane-unie met de Europese Unie getreden. Het ligt in de lijn der verwachting dat in 2021 een duidelijker effect op de goederenhandel tussen het VK en Nederland zichtbaar zal worden. Binnen de Europese Unie zal het belang van Duits en Frans als voer- en dus ook als handelstalen waarschijnlijk ook toenemen (De Gruyter, 2019).

Spanje blijft nog steeds in handelsbelang ondergeschikt aan Italië. Het belang van Spaans en Mandarijn als handelstalen met als argument dat Nederland veel zaken doet met Spanje en China weegt dus nog altijd niet op tegen het belang van Duitsland, België én Frankrijk voor de Nederlandse goederenim- en export.

Diensten

In eerdere edities van dit artikel is voor het handelsbelang van landen voor de Nederlandse economie uitsluitend gekeken naar de im- en export van goederen. Hierin ontbreekt de dienstensector¹, waarin per land weliswaar veelal kleinere bedragen, maar toch ook miljarden euro's omgaan: reisverkeer, verzekeringen en financiële diensten, telecommunicatie en ICT, bouwdiensten, etc. De onderstaande grafiek toont de top 10 im- en exportlanden voor Nederland wat diensten betreft.

Grafiek 2. Im- en export van diensten van en naar de top 10 handelspartners, in miljarden euro's 2016-2020. Bron: CBS (2021b)

Deze grafiek geeft een ander beeld dan de top 10 bij de goederen. Weliswaar is ook hier een grote rol weggelegd voor Duitsland (de nummer twee), maar de Engelstalige landen VS, VK en Ierland (maar ook Bermuda en Singapore!) hebben een veel groter belang dan bij de goederen. De handel in diensten met Ierland in 2020 zelfs sterk toegenomen ondanks de coronacrisis. Im- en export van diensten kan ook digitaal plaatsvinden, vandaar dat de factor nabijheid hier een minder grote rol speelt. Opvallend is een hoge positie voor Bermuda, maar die betreft sinds 2018 alleen de import van diensten, de export is sindsdien gelijk aan nul. Nummers zes, zeven en acht zijn (deels) Franstalige landen, waarna Spanje (op afstand) volgt. Ten slotte valt op dat China in deze top 10 niet voorkomt.

Top 10 handelspartners: goederen en diensten

Grafiek 3 toont de totalen van grafieken 1 en 2, zodat er een totaalbeeld ontstaat van de belangrijkste handelspartners van Nederland.

¹ De auteur is Jan H. Jansen erkentelijk voor deze kanttekening bij een eerdere versie van dit artikel (Geerts, 2020), waarin de dienstensector ontbrak.

Grafiek 3. Im- en export van goederen en diensten van en naar de top 10 handelspartners, in miljarden euro's , over 2016-2020.
Bron: CBS (2021a, 2021b)

Ten opzichte van grafiek 1, waarin alleen goederen waren meegenomen, is de top vier (Duitsland, België, Verenigd Koninkrijk, Verenigde Staten) ongewijzigd. Het handelsbelang van het Duits staat in grafiek 2 nog meer als een paal boven water. Frankrijk is de nummer vijf handelspartner van Nederland, en het neemt dus een belangrijkere plaats in dan China als we ook de diensten in onze berekening meenemen. Tot slot is ook in de totaalgrafiek het handelsbelang van Spanje voor Nederland kleiner dan dat van Italië.

HANDELSBELANG PER TAAL

Grafiek 3 geeft weliswaar een compleet beeld van de belangrijkste handelspartners, maar zou als tegenargument kunnen oproepen dat geen rekening gehouden is met de rol van het Engels en het Spaans als wereldtaal, om zaken te doen buiten Europa. In dit verband is het interessant om de im- en exportcijfers wereldwijd te groeperen per taal.

De top acht van de belangrijkste talen voor het Nederlands handelsverkeer is afgeleid van de talen van de landen uit de top tien van grafiek 3. Daarnaast is gekeken naar de meest gesproken talen ter wereld. Volgens Eberhard et al. (2019, p. 1) zijn dat in orde van grootte het Chinees (waaronder Mandarijn), het Spaans, het Engels, het Hindi en het Arabisch. Hindi wordt vooral gesproken in India, waar ook Engels een officiële taal is. Anders dan Arabisch is het dan ook niet in het overzicht hieronder opgenomen.

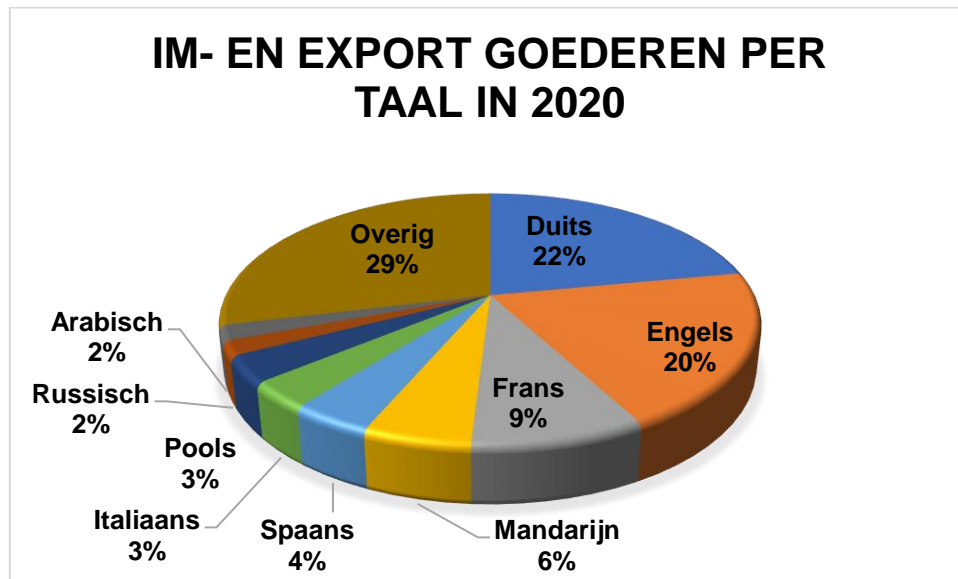
Voor het berekenen van het handelsbelang per taal zijn de volgende uitgangspunten in acht genomen:

- Per taal zijn in beginsel alle in- en uitvoerwaarden opgeteld van landen waar die taal een officiële taal is.
- **Arabisch** is een officiële taal in landen in Noord-Afrika en het Midden-Oosten. Een aantal van die landen heeft daarnaast als officiële taal Engels, zoals Jordanië, Qatar en Soedan. Deze landen zijn als Arabischtaalgig geteld en daardoor niet meegeteld bij de Engelstalige landen. De landen van de Maghreb (Algerije, Marokko, Tunesië) zijn voor een derde deel bij Franstalig geteld en voor twee derde bij Arabischtaalgig (op basis van het deel van de bevolking dat volgens Eberhardt et al (2019) Frans spreekt).
- **Duits** wordt gesproken in Duitsland, Oostenrijk en Zwitserland. In België is het belang van Duits zo klein dat het niet meegeteld is. Dit geldt ook voor voormalige kolonie Namibië.

- Bij **Engels** is uitgegaan van Australië, Nieuw Zeeland, het Verenigd Koninkrijk, Ierland en de Verenigde Staten van Amerika, plus Canada (zie echter het volgende punt). Daarnaast zijn alle landen meegeteld waar het Engels een officiële voertaal is (behalve als Arabisch dat ook is, zie hierboven).
- **Frans** wordt gesproken in Frankrijk, België, Luxemburg, Zwitserland, Canada en een aantal (vooral West-)Afrikaanse landen. In sommige van die landen is het de officiële taal, in andere een minderheidstaal. Vaak wordt het dan als lingua franca gebruikt tussen verschillende bevolkingsgroepen en bij het zakendoen. In de telling voor Frans zijn landen meegenomen waar meer dan 500.000 mensen Frans spreken én dit meer dan 30% van de bevolking is. Algerije, Marokko en Tunesië zijn zoals opgemerkt bij Arabisch voor een derde deel als Franstalig geteld. Zie ook hieronder bij *meertalige landen*.
- **Mandarijn** wordt gesproken in China. Dit land is als enige meegenomen in de telling. Mandarijn is er de standaardtaal maar het is niet de moedertaal van de meeste Chinezen. Gan is de meest gesproken variant (Eberhard et al. 2019, p. 1). De meeste Chinezen in Nederland bijvoorbeeld spreken Kantonees.
- **Russisch** is, naast in de Russische Federatie, ook een officiële taal in Kazachstan, Kirgizië en Wit-Rusland. Alle vier deze landen zijn volledig meegenomen in de telling.
- **Spaans** is de officiële taal in Spanje en Latijns Amerika, met uitzondering van Brazilië. Daarnaast spreekt in een aantal landen een (aanzienlijke) minderheid van de bevolking Spaans, zoals in de Verenigde Staten. Deze landen zijn echter niet meegenomen in de telling, omdat het in alle gevallen het minder dan 500.000 inwoners betreft en/of minder dan 30% van de bevolking.
- Bij **meertalige landen** in Europa en Amerika is zoveel mogelijk rekening gehouden met het aandeel van de bevolking dat een taal spreekt. Het aandeel van Zwitserland is dus voor de helft bij Duits en voor de andere helft bij Frans geteld. Hetzelfde geldt voor Luxemburg. Bij België is een verdeling van 86:14% (Nederlands:Frans) gehanteerd op basis van cijfers van de Belgische overheid over im- en export uit Vlaanderen over 2019 (Flanders Trade, z.d.)². In het geval van Canada is een derde deel als Franstalig beschouwd en tweederde Engelstalig.
- Het voert voor deze globale berekening te ver om voor alle meertalige landen in het onderzoek een dergelijke schatting te maken. Indien in een land twee officiële talen zijn die allebei in onze top 10 voorkomen, dan is de omzet uit dat land voor het gemak voor de helft bij de ene en voor de helft bij de andere taal gerekend.

Grafiek 4 toont het handelsbelang van de verschillende talen voor de wereldwijde im- en export van goederen voor Nederland.

² De auteur is Maarten Videl dank verschuldigd voor zijn feedback op de verhouding Vlaanderen:Wallonië in de im- en export België-Nederland naar aanleiding van een eerdere versie van dit artikel (Geerts, 2020).

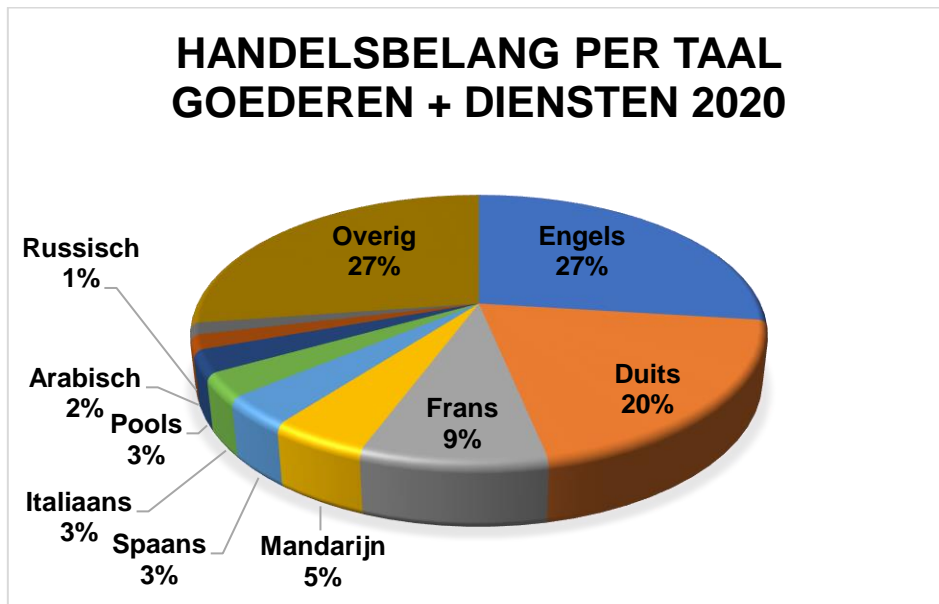

Grafiek 4 Aandeel in de totale in- en uitvoerwaarde goederen van de 10 belangrijkste handelstalen voor Nederland, over de jaren 2016-2020. De cijfers van 2020 waren nog een voorlopige schatting ten tijde van het samenstellen van dit document. Bron: CBS (2021a)

Duidelijk is te zien dat er groot gat valt tussen de talen Duits, Engels en Frans enerzijds en de andere talen in deze top acht anderzijds. Dit taartdiagram laat in één oogopslag zien dat Duits, Engels en Frans van pas komen in meer dan de helft van het handelsverkeer in goederen. Voor de categorie “overig” geldt waarschijnlijk dat de communicatie hier waarschijnlijk in het Engels zal plaatsvinden, dus het belang van het Engels voor het handelsverkeer staat als een paal boven water.

Ten opzichte van de grafiek over 2018 (Geerts, 2020) hebben de drie grote talen enkele procenten aan belang ingeboet (ten gunste van Mandarijn en de groep “Overig”). Het Mandarijn wint dus terrein op het Frans, maar de moeilijkheidsgraad van deze taal voor sprekers van het Nederlands blijft aanzienlijk hoger. Tussen 2019, het laatste jaar met definitieve cijfers van het CBS, en 2020 zijn er geen substantiële verschuivingen, vandaar dat hier de meest recente cijfers zijn weergegeven.

In grafiek 5 zijn ook de cijfers over de dienstensector in de telling meegenomen.

Grafiek 5 Aandeel in de totale im- en export (goederen en diensten) van de 10 belangrijkste handelstalen voor Nederland, over de jaren 2016-2020. De cijfers van 2020 waren nog een voorlopige schatting ten tijde van het samenstellen van dit document. Bron: CBS (2021a, 2021b)

In het totaalbeeld over de im- en export van Nederland zien we dat het belang van het Engels groter is dan dat van het Duits, omdat er van en naar de Engelstalige landen meer diensten worden in- en uitgevoerd. Het belang van de Franstalige landen blijft ongeveer gelijk op 9%. Mandarijn en Spaans zijn minder belangrijk voor het totale handelsverkeer dan voor de im- en export van goederen alleen.

CONCLUSIE

Frankrijk is de nummer vijf handelspartner van Nederland. Als handelstaal is het Frans niet alleen bruikbaar voor het zakendoen met dit land, maar ook met andere Franstalige landen op de wereld. Dit handelsverkeer vormt 9% van de totale handelscontacten van Nederland (im- en export goederen en diensten). Frans is hiermee de derde handelstaal van Nederland, na Engels (27%) en Duits (20%).

Anders dan veel mensen in Nederland denken, is de "klassieke" set moderne vreemde talen die wordt aangeboden in het middelbaar onderwijs hiermee nog geheel van deze tijd.

BRONVERMELDING

CBS (2021a). *Internationale handel; in- en uitvoerwaarde, SITC (3 digits), landen*. Geraadpleegd op 2 augustus 2021, van <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/83926NED/table?ts=1565941167238>

CBS (2021b). *Internationale handel ; invoer en uitvoer van diensten naar land, kwartaal*. Geraadpleegd op 2 augustus 2021, van <https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/82616NED/table>.

De Gruyter, C. (2019). *Verplicht Duits en Frans is goed voor Europa*. NRC. Geraadpleegd op 13 augustus 2020, van <https://www.nrc.nl/nieuws/2019/08/08/verplicht-duits-en-frans-is-goed-voor-europa-a3969502>.

Eberhard, D., Simons, G. & Fennig, C. (red.). (2019). *Ethnologue: Languages of the World*. Twenty-second edition. Dallas, Texas: SIL International. Geraadpleegd op 16 augustus 2019, van <https://www.ethnologue.com/statistics/size>.

Flanders Trade (z.d.). *Nederland in cijfers*. Geraadpleegd op 2 augustus 2021, van <https://www.flandersinvestmentandtrade.com/export/landen/nederland/cijfers>.

Geerts, T. (2019). *Het economisch belang van het Frans ten opzichte van andere schooltalen*. Geraadpleegd op 5 augustus 2020, van <https://www.franszelfsprekend.nl/images/pdf/Talen-en-hun-economisch-belang-2019.pdf>

Geerts, T. (2020). *Het economisch belang van het Frans ten opzichte van de andere schooltalen*. Geraadpleegd op 2 augustus 2021, van <https://www.franszelfsprekend.nl/images/pdf/Talen-en-hun-economisch-belang-2020.pdf>.

Geerts, T. & Bekker, Th. (2018). *Talen en hun economisch belang t/m 2017*. Geraadpleegd op 16 augustus 2019, van <http://tablerondepourlefrancais.nl/dagvandefransetaal/files/2014/09/Talen-en-hun-economisch-belang-2017.pdf>

Kahneman, D. (2011). *Ons feilbare denken*. Amsterdam/Antwerpen: Business Contact.

RVO. (2021). *Handel Nederland-Frankrijk*. Geraadpleegd op 2 augustus 2021, van <https://www.rvo.nl/onderwerpen/internationaal-ondernemen/landenoverzicht/frankrijk/handel-nederland-frankrijk>

OPEN UP
NEW **HAN_** UNIVERSITY
OF APPLIED SCIENCES
HORIZONS.